

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä marraskuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi valtionrahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin (HE 250/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Elina Pylkkänen, valtiovarainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Joni Hiitola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kansliapäällikkö Jukka Keskitalo ja kirkkoneuvos Pirjo Pihlaja, Kirkkohallitus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Laisa säädettäisiin kootusti evankelis-luterilaisella kirkolla hoidettavana olevien hautaustoimen, väestökirjanpito tehtävien ja kulttuurihistorialli-

sesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpidon kustannusten korvaamisesta. Valtion rahoitus tulisi seurakuntien yhteisöveron tuotosta saaman osuuden tilalle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Evankelis-luterilaisen kirkon ja valtion suhteesta

Maassamme evankelis-luterilaisella kirkolla ja valtiolla on edelleen monia siteitä, vaikkei kirkkoa luonnehditakaan enää nykyään valtiokirkoksi. Näitä siteitä kuvaa osaltaan se seikka, että evankelis-luterilainen kirkko huolehtii useista

yhteiskunnallisista tehtävistä osana toimintaansa. Näistä tehtävistä kolme tehtäväkokonaisuutta on osoitettu kirkolle lailla. Hautaustoimilain (457/2003, väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) sekä rakennusperinnön suojelamisesta annetun lain (498/2010) nojalla Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle on säädetty velvoitteeksi järjestää yleinen hautaustoimi,

väestökirjanpito tehtäviä sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitäminen.

Evankelis-luterilaiset seurakunnat harjoittavat lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisen lisäksi laajasti tärkeää sosiaalista palvelutoimintaa, jolla osin täydennetään ja osin jopa paikataan muun yhteiskunnan palveluita. Tällaista toimintaa ovat muun muassa diakonia, perheneuvonta, sairaalasielunhoito ja ruuan jakelu. Lisäksi seurakuntien toimintaan kuuluu arvokasta lapsi- ja nuorisotyötä.

Kirkon lakisääteisiä tehtäviä ja muuta yhteiskunnallista työtä sekä kirkon edellä mainitun työn taloudellista merkitystä ja arvoa on kuvattu tarkemmin hallituksen esityksessä.

Kirkon yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksesta yhteisöverolla

Valiokunta toteaa, että evankelis-luterilaisten seurakuntien saamaa osuutta yhteisöveron tuotosta on vakiintuneesti perusteltu sillä, että seurakunnilla on velvoite huolehtia tietyistä lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä. Yhteisövero-oikeuden yhteys seurakuntien yhteiskunnallisiin tehtäviin ei kuitenkaan ole oikeudellisesti selkeä. Säädöspohjainen kytkentä yhteisöveron ja yhteiskunnallisten tehtävien välillä on olemassa vain yleisten hautausmaiden ylläpidon osalta vuonna 2004 voimaan tulleessa hautaus-toimilaissa, johon on otettu yleisluonteinen maininta siitä, että yleisten hautausmaiden ylläpitoon käytettävissä olevasta rahoituksesta on säädetty erikseen. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tällä viitataan yhteisövero-osuuteen (HE 204/2002 vp). Sen sijaan yhteisöveroa koskevassa verolainsäädännössä ei mainita yhteisöveron olevan korvausta yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta.

Valiokunta huomauttaa lisäksi, että yhteisövero-osuuden ongelmana on ollut myös se seikka, että veron tuotto on vaihdellut merkittävästi vuosittain ja kirkolle maksettavan yhteisöveron määrää on ollut vaikea ennakoita. Tämä on ymmärrettävästi aiheuttanut epävakautta kirkon velvoitteisiin kuuluvien lakisääteisten tehtävien

suunnitelmallisessa taloudenpidossa ja rahoituksessa.

Kirkon yhteiskunnallisten tehtävien valtion rahoituksen uudistaminen

Valiokunta pitää hallituksen esityksesen sisältävää evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteiskunnallisten tehtävien rahoituksen muutosta vuoden 2016 alusta sekä periaatteellisesti että kirkon lakisääteisten tehtävien hoitamisen rahoituksen kannalta merkittävänä uudistuksena. Seurakuntien yhteisövero-oikeus poistetaan ja tilalle tulee valtion talousarvion määrärahasta maksettava lakisääteinen valtion rahoitus, joka myönnetään hautaus-toimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Valiokunta tähdentää, että uudistus tuo myönteistä vakautta seurakuntien ja seurakuntayhtymien talouteen.

Rahoituksen lähtötasoksi säädetään laissa 114 miljoonaa euroa vuonna 2016. Rahoituksen määrää korotetaan vuosittain kuluttajahintaindeksin muutosta vastaavasti. Lisäksi kirkolta perittäviä verotuskustannuksia vähennetään noin kuudella miljoonalla eurolla. Hallituksen esityksen mukaan rahoituksen määrä vastaa suuruusluokaltaan seurakuntien yhteisöverotulojen määrää, jolloin uudistus on valtiontaloudellisilta vaikutuksiltaan neutraali. Rahoituksen arvioidaan kattavan noin 80 prosenttia sen perusteena olevien lakisääteisten tehtävien kustannuksista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lakisääteisistä yhteiskunnallisista tehtävistä seurakunnille ja seurakuntayhtymille aiheutuvia kustannuksia ja niiden suhdetta rahoitukseen seurataan sekä että ryhdytään välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin, jos kustannustasossa tapahtuu merkittäviä muutoksia eikä valtion rahoitusta voida enää pitää hyväksyttävänä suhteessa katettaviin kustannuksiin. Valiokunta huomauttaa myös siitä, ettei kysymyksessä ole valtion avusta kirkolle, vaan toiselle autonomiselle toimijalle osoitettuihin varoista lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää säädettyyn lain nojalla rahoituksen vuosittain ja se maksetaan kirkon keskusrahastolle kuukausit-

tain yhtä suurissa erissä. Rahoituksen jakamisesta kirkon keskusrahastolta seurakunnille ja seurakuntayhtymille annetaan eduskunnalle erikseen hallituksen esitys kirkkolain (1054/1993) muuttamiseksi. Lakia tarkemmin rahoituksen jakamisesta seurakunnille ja seurakuntayhtymille säädetään kirkkojärjestyksessä (1055/1993). Kirkolliskokous on hyväksynyt tarvittavat muutokset omalta osaltaan kirkkolakiin marraskuussa 2014 ja saadun selvityksen mukaan hallituksen esitys kirkkolain muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle seuraavan vaalikauden alussa.

Osaksi lakisääteiset tehtävät jäävät edelleen kirkon jäsenten kustannettavaksi

Evangelis-luterilaisen kirkon lakisääteiset tehtävät eivät palvele yksinomaan kirkon jäseniä, vaan muitakin Suomen kansalaisia ja myös ulkomaalaisia. Esimerkiksi hautaustoimessa kirkko tarjoaa palveluja samoin maksuperustein riippumatta siitä, oliko vainaja kirkon jäsen vai ei. Kirkon on huolehdittava myös erityisten tunnustussettomien hauta-alueiden ylläpidosta.

Valiokunta pitää perusteltuna, että selvitetään eri mahdollisuuksia sen epäkohdan korjaamiseksi, että kirkon jäsenet joutuvat kattamaan myös kirkkoon kuulumattomien lakisääteisiä palveluja sen vuoksi, että valtion rahoitus ei kata noin 20 prosentin suuruista osuutta kyseisten yhteiskunnallisten palvelujen kustannuksista. Tältä osin voidaan viitata esimerkiksi hautaustoilain säätämiseen liittyvään hallintovaliokunnan mietintöön (HaVM 21/2002 vp).

Yhteenveto

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
vpj. Mika Kari /sd
jäs. Maarit Feldt-Ranta /sd
Satu Haapanen /vihr
Rakel Hiltunen /sd
Anne Holmlund /kok
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas

Elsi Katainen /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /kesk
Mika Raatikainen /ps
Kari Tolvanen /kok
Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.